

Lagrådsremiss

Övergångsbestämmelser med anledning av inrättandet av Inspektionen för vård och omsorg

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 7 februari 2013

Göran Hägglund

Lars Hedengran
(Socialdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Inspektionen för vård och omsorg inrättas den 1 juni 2013. I lagrådsremissen föreslås främst ytterligare övergångsbestämmelser till vissa av de lagändringar som redan beslutats med anledning av inrättandet av den nya myndigheten. Även lagförslagen i denna lagrådsremiss föreslås träda i kraft den 1 juni 2013.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Lagförslag	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2012:940) om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2012:944) om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	5
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2012:946) om ändring i lagen (2001:499) om omskärelse av pojkar	6
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2012:947) om ändring i lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m.	7
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2012:956) om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	8
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2012:957) om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659).....	9
3	Ärendet och dess beredning	10
4	Överväganden	10
4.1	Övergångsbestämmelser till offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	10
4.2	Vissa straffrättsliga övergångsbestämmelser.....	11
5	Författningskommentar	13
5.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:940) om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	13
5.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:944) om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	13
5.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:946) om ändring i lagen (2001:499) om omskärelse av pojkar	13
5.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:947) om ändring i lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m.	13
5.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:956) om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	14
5.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:957) om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659).....	14

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (2012:940) om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,

2. lag om ändring i lagen (2012:944) om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),

3. lag om ändring i lagen (2012:946) om ändring i lagen (2001:499) om omskärelse av pojkar,

4. lag om ändring i lagen (2012:947) om ändring i lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m.,

5. lag om ändring i lagen (2012:956) om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),

6. lag om ändring i lagen (2012:957) om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659).

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:940) om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs att det i övergångsbestämmelserna till lagen (2012:940) om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska införas en ny punkt, 3, av följande lydelse.

3. För gärningar enligt 28 § som har begåtts före ikraftträdandet gäller 23 § i sin äldre lydelse.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:944) om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att det i övergångsbestämmelserna till lagen (2012:944) om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) ska införas en ny punkt, 3, av följande lydelse.

3. För gärningar enligt 16 kap. 6 § första stycket 3 eller 4 som har begåtts före ikraftträdandet gäller 7 kap. 1 § och 13 kap. 9 och 10 §§ i sin äldre lydelse.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:946) om ändring i lagen (2001:499) om omskärelse av pojkar

Härigenom föreskrivs att det i övergångsbestämmelserna till lagen (2012:946) om ändring i lagen (2001:499) om omskärelse av pojkar ska införas en ny punkt, 3, av följande lydelse.

3. För gärningar enligt 9 § som har begåtts före ikraftträdandet gäller 6 § i sin äldre lydelse.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:947) om ändring i lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m.

Härigenom föreskrivs att det i övergångsbestämmelserna till lagen (2012:947) om ändring i lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m. ska införas en ny punkt, 3, av följande lydelse.

3. För gärningar enligt 6 kap. 1 § första stycket c och h som har begåtts före ikraftträdandet gäller 2 kap. 5 § och 4 kap. 7 § i sin äldre lydelse.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:956) om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att det i övergångsbestämmelserna till lagen (2012:956) om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas en ny punkt, 3, av följande lydelse.

3. Den inskränkning i rätten att meddela och offentliggöra uppgifter enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen som följer av 25 kap. 18 § tredje stycket i sin äldre lydelse gäller fortfarande när det är fråga om uppgift i sådan anmälan till Socialstyrelsen som lämnats över till Inspektionen för vård och omsorg.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:957) om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

Härigenom föreskrivs i fråga om patientsäkerhetslagen (2010:659) dels att 10 kap. 1 § lagen i stället för dess lydelse enligt lagen (2012:957) om ändring i nämnda lag ska ha följande lydelse, dels att det i övergångsbestämmelserna till lagen (2012:957) om ändring i nämnda lag ska införas en ny punkt, 3, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

1 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet påbörjar *en verksamhet som omfattas av Inspektionen för vård och omsorgs tillsyn* eller flyttar eller väsentligt ändrar en *sådan* verksamhet utan att ha gjort föreskriven anmälan enligt 2 kap. 1 eller 2 § döms till böter.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet påbörjar, flyttar eller väsentligt ändrar en verksamhet *som omfattas av tillsyn enligt denna lag* utan att ha gjort föreskriven anmälan enligt 2 kap. 1 eller 2 § döms till böter.

3. För gärningar enligt 10 kap. 1 eller 2 § som har begåtts före ikraftträdandet gäller 2 kap. 1 och 2 §§ och 7 kap. 26–28 §§ i sin äldre lydelse.

3 Ärendet och dess beredning

Den 1 juni 2013 inrättas en ny myndighet, Inspektionen för vård och omsorg. Den nya myndigheten ska överta ansvaret från Socialstyrelsen att bl.a. utöva tillsyn och bedriva tillståndsverksamhet inom hälso- och sjukvård och därmed jämförlig verksamhet, socialtjänst och verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

I prop. 2012/13:20 Inspektionen för vård och omsorg – en ny tillsynsmyndighet för hälso- och sjukvård och socialtjänst föreslogs lagändringar som är nödvändiga för att ovannämnda ansvar ska kunna föras över från Socialstyrelsen till Inspektionen för vård och omsorg. Riksdagen antog förslagen i propositionen (bet. 2012/13:SoU5, rskr 2012/13:116). Lagändringarna träder i kraft den 1 juni 2013.

I samband med arbetet med prop. 2012/13:20 uppmärksammades ett behov av ytterligare övergångsbestämmelser till vissa av lagförslagen. Dessa bestämmelser bedömdes vara av sådan karaktär att de bör beredas i särskild ordning. Inom Socialdepartementet har därför promemorian Behov av övergångsbestämmelser med anledning av inrättandet av Inspektionen för vård och omsorg utarbetats. Promemorians lagförslag överensstämmer med förslagen i lagrådsremissen. Justitiekanslern, Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen och Utredningen om inrättande av Inspektionen för vård och omsorg (S 2012:05) har under hand beretts möjlighet att lämna synpunkter på förslagen i promemorian. Synpunkterna finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr. S2013/799/SAM).

4 Överväganden

4.1 Övergångsbestämmelser till offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

<p>Regeringens förslag: Tystnadsplikten ska även fortsättningsvis ha företräde framför meddelarfriheten för uppgifter i sådana anmälningar till Socialstyrelsen om klagomål mot hälso- och sjukvården eller dess personal som lämnats över till Inspektionen för vård och omsorg.</p>
--

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Synpunkter på promemorians förslag: *Socialstyrelsen* och *Utredningen om inrättande av Inspektionen för vård och omsorg* ställer sig bakom förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Den 1 juni 2013 ändras 25 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, på så sätt att sekretess ska gälla hos den nya Inspektionen för vård och omsorg i stället för hos Socialstyrelsen för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden i anmälan i ärende om klagomål mot hälso- och sjukvården eller dess personal enligt 7 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659). På motsvarande sätt ändras 25 kap. 18 § tredje stycket

OSL så att den tystnadsplikt som följer av 8 § har företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter när det är fråga om uppgift i anmälan om klagomål till inspektionen.

I en övergångsbestämmelse till ovannämnda ändringar i OSL anges att äldre föreskrifter fortfarande gäller för uppgifter i ärenden där handlingarna omhändertagits för arkivering före ikraftträdandet. Av denna bestämmelse följer bl.a. att inskränkningen i meddelarfriheten enligt 25 kap. 18 § ska fortsätta gälla i fråga om uppgift i anmälan om klagomål i ärenden som Socialstyrelsen redan avgjort och arkiverat när lagändringarna träder i kraft den 1 juni 2013.

Det bör också säkerställas att tystnadsplikten även fortsättningsvis har företräde framför meddelarfriheten för uppgifter i anmälningar om klagomål i ärenden som Socialstyrelsen ännu inte avgjort vid ikraftträdandet och där handlingarna lämnas över till Inspektionen för vård och omsorg. En övergångsbestämmelse med den innebörden föreslås därför.

4.2 Vissa straffrättsliga övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Vid tillämpningen av straffbestämmelser i vissa lagar där ansvarig myndighet ändras från Socialstyrelsen till Inspektionen för vård och omsorg ska äldre bestämmelser gälla i fråga om gärningar som begåtts före ikraftträdandet.

Regeringens bedömning: Några straffrättsliga övergångsbestämmelser behövs inte i övriga lagar där ansvarig myndighet ändras.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Synpunkter på promemorian: *Socialstyrelsen* och *Utredningen om inrättande av Inspektionen för vård och omsorg* ställer sig bakom förslagen och bedömningen i promemorian.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: I flera av de lagar som ändras med anledning av inrättandet av Inspektionen för vård och omsorg den 1 juni 2013 finns det bestämmelser som straffbelägger bedrivande av verksamhet utan tillstånd och andra handlingar av liknande karaktär.

Enligt nu gällande lydelse av 10 kap. 1 § patientsäkerhetslagen (2010:659) döms den till böter som uppsåtligen eller av oaktsamhet påbörjar en verksamhet som omfattas av Socialstyrelsens tillsyn eller flyttar eller väsentligt ändrar en sådan verksamhet utan att ha gjort föreskriven anmälan till Socialstyrelsen. Av 10 kap. 2 § samma lag framgår att det är straffbelagt att bedriva verksamhet i strid med förbud enligt 7 kap. 26, 27 eller 28 §. I de sistnämnda paragraferna anges att det är Socialstyrelsen som beslutar om sådant förbud.

I 28 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade anges att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 23 § första stycket döms till böter. Enligt den sistnämnda bestämmelsen i dess nuvarande lydelse får en enskild person inte yrkesmässigt bedriva

exempelvis verksamhet med personlig assistans utan tillstånd av Socialstyrelsen.

Enligt 16 kap 6 § socialtjänstlagen (2001:453) döms den till böter som utan tillstånd driver verksamhet enligt 7 kap. 1 § eller som fortsätter verksamhet i strid mot ett förbud som meddelats enligt 13 kap. 9 eller 10 §. Av de sistnämnda bestämmelserna följer att det i dag är Socialstyrelsen som beslutar om tillstånd och som kan förbjuda fortsatt verksamhet.

Enligt 9 § lagen (2001:499) om omskärelse av pojkar är det straffbart att utföra en omskärelse av en pojke utan att ha särskilt tillstånd. I 6 § andra stycket samma lag anges att det är Socialstyrelsen som efter ansökan meddelar sådana särskilda tillstånd.

Enligt 6 kap. 1 § första stycket c och h lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m. är det straffbelagt att uppsåtligt eller av oaktsamhet inrätta en biobank utan att göra en anmälan enligt 2 kap. 5 § och att överlåta en biobank i strid med 4 kap. 7 §. Av de nämnda paragraferna framgår att det är Socialstyrelsen som nu tar emot anmälningar om inrättande av en biobank och som beslutar om tillstånd till överlåtelse av en sådan.

Enligt 29 § lagen (2006:496) om blodsäkerhet är det belagt med straff att bedriva verksamhet utan tillstånd enligt 6 §. Av den paragrafen följer att blodverksamhet får bedrivas endast av den som har tillstånd. I 7 § anges att den eller de myndigheter som regeringen bestämmer beslutar om tillstånd till att bedriva blodverksamhet. Att det är Socialstyrelsen som nu beslutar om tillstånd att bedriva viss blodverksamhet anges i 2 § förordningen (2006:497) om blodsäkerhet. Motsvarande bestämmelser, med samma författningstekniska lösning, finns i lagen (2008:286) om kvalitets- och säkerhetsnormer vid hantering av mänskliga vävnader och celler samt i förordningen (2008:414) med samma namn.

Ansvar att besluta om tillstånd och förbud m.m. enligt ovan övergår den 1 juni 2013 från Socialstyrelsen till Inspektionen för vård och omsorg. Den som före dess har begått en gärning som är straffbelagd enligt nu gällande bestämmelser bör kunna fällas till ansvar för detta även efter det att lagändringarna trätt i kraft. För att säkerställa att de äldre bestämmelserna kan tillämpas trots att ansvarig myndighet ändras bör ytterligare övergångsbestämmelser införas i de lagar om ändring i patientsäkerhetslagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, socialtjänstlagen, lagen om omskärelse av pojkar respektive lagen om biobanker i hälso- och sjukvården m.m. som träder i kraft den 1 juni 2013. Bestämmelserna innebär att vid tillämpningen av straffbestämmelser i respektive lag ska äldre bestämmelser gälla i fråga om gärningar som begåtts före ikraftträdandet. I lagen om ändring i patientsäkerhetslagen bör det i förtydligande syfte även göras en ändring i 10 kap. 1 §.

När det gäller lagen om blodsäkerhet och lagen om kvalitets- och säkerhetsnormer vid hantering av mänskliga vävnader och celler görs bedömningen att några övergångsbestämmelser inte behövs eftersom ansvarig myndighet inte anges i den lag som ändras.

5 Författningskommentar

5.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:940) om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Punkt 3 i övergångsbestämmelserna

Bestämmelsen, som är ny, innebär att en enskild person som före den 1 juni 2013 yrkesmässigt har bedrivit tillståndspliktig verksamhet utan tillstånd av Socialstyrelsen kan fällas till ansvar enligt 28 § även efter det att ansvaret för att besluta om tillstånd övergått till Inspektionen för vård och omsorg.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.2.

5.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:944) om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Punkt 3 i övergångsbestämmelserna

Bestämmelsen, som är ny, innebär att den som före den 1 juni 2013 drivit tillståndspliktig verksamhet utan tillstånd av Socialstyrelsen eller fortsatt att bedriva verksamhet i strid med ett av Socialstyrelsen beslutat förbud kan dömas för detta enligt straffbestämmelserna i 16 kap. 6 § första stycket 3 eller 4 även efter det att Inspektionen för vård och omsorg tagit över ansvaret för att lämna tillstånd och besluta om förbud.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.2.

5.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:946) om ändring i lagen (2001:499) om omskärelse av pojkar

Punkt 3 i övergångsbestämmelserna

Bestämmelsen, som är ny, medför att den som före den 1 juni 2013 utfört omskärelse av en pojke utan särskilt tillstånd från Socialstyrelsen kan dömas för detta enligt straffbestämmelsen i 9 § även efter det att ansvaret för att besluta om sådana tillstånd övergått till Inspektionen för vård och omsorg.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.2.

5.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:947) om ändring i lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m.

Punkt 3 i övergångsbestämmelserna

Bestämmelsen, som är ny, innebär att den som före den 1 juni 2013 har inrättat en biobank utan att anmäla detta till Socialstyrelsen eller överlåtit

en biobank utan tillstånd från Socialstyrelsen kan dömas för detta enligt straffbestämmelserna i 6 kap. 1 § första stycket c respektive h även efter det att Inspektionen för vård och omsorg tagit över ansvaret för att ta emot anmälningar och lämna tillstånd.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.2.

5.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:956) om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Punkt 3 i övergångsbestämmelserna

Bestämmelsen, som är ny, får till följd att tystnadsplikten även fortsättningsvis har företräde framför meddelarfriheten när det gäller uppgifter i sådana anmälningar i ärenden om klagomål mot hälso- och sjukvården och dess personal enligt 7 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659) som Socialstyrelsen lämnar över till Inspektionen för vård och omsorg.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.1.

5.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:957) om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

10 kap. 1 §

Paragrafen ändras främst på så sätt att den myndighet som utövar tillsyn inte längre pekas ut i straffbestämmelsen.

Punkt 3 i övergångsbestämmelserna

Bestämmelsen, som är ny, innebär att den som före den 1 juni 2013 har påbörjat, flyttat eller väsentligt ändrat en verksamhet utan att ha anmält detta hos Socialstyrelsen, eller som bedrivit verksamhet i strid med ett av Socialstyrelsen beslutat förbud, kan fällas till ansvar för detta enligt 10 kap. 1 eller 2 § även efter det att ansvaret för att ta emot anmälningar och besluta om förbud övergått till Inspektionen för vård och omsorg.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.2.